

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عَلَّامٌ ۱۴۱۷

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده علوم انسانی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی

رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و سبک دلبستگی با تمایل به روابط فرازناشویی در زوجین

مرجان رضائی

استاد راهنما

دکتر سید کاظم رسول زاده طباطبائی

استاد مشاور

دکتر رسول روشن

بهمن 1390

باسمه تعالی

تاییدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیات داوران نسخه نهایی پایان خانم مرجان رضایی تحت عنوان: **رابطه بین ویژگی های شخصیتی و سبک دلبستگی با تمایل به روابط فرازنشویی** را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد تأیید می کنند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	دکتر سید کاظم رسول زاده طباطبائی	دانشیار	
۲- استاد مشاور	دکتر رسول روشن	دانشیار	
۳- استاد ناظر (داخلی)	دکتر پرویز آزاد فلاح	دانشیار	
۴- استاد ناظر (خارجی)	دکتر فرامرز سهرابی	دانشیار	
۵- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی	دکتر پرویز آزاد فلاح	دانشیار	

آیین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی

دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجوی مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

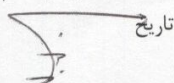
ماده ۳- انتشار کتاب و یا نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه- های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب مرجان رضایی دانشجوی رشته روان‌شناسی ورودی سال تحصیلی ۱۳۸۸ مقطع کارشناسی ارشد دانشکده علوم انسانی متعهد می‌شوم کلیه نکات مندرج در آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته‌های علمی مستخرج از پایان‌نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آیین‌نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هرگونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله براساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هرگونه اعتراض را از خود سلب نمودم.»

امضا ۱۳۹۵/۱۱/۱۵

تاریخ

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به دفتر «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته روان شناسی است که در سال ۱۳۹۰ در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی آقای دکتر سید کاظم رسول زاده طباطبایی و مشاوره آقای دکتر رسول روشن از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تادیه کند.

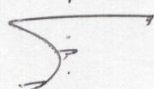
ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶: اینجانب **مرجان رضایی** دانشجوی رشته روان شناسی مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: **مرجان رضایی**

تاریخ و امضاء:

۱۳۹۰، ۱۱/۱۵

«تقدیم به مادرم
که گذشت را از او آموختم».

«به نام یگانه معبودی که شایسته پرستیدن است».

با سپاس از تمام کسانی که دلسوزانه به دنبال ارتقای علم می‌باشند و برای ایرانی بهتر، در عرصه های علمی مقتلف تلاش می‌کنند.

لازم می‌دانم از زحمات اساتید بزرگوار جناب آقای دکتر طباطبائی استاد راهنمای پژوهش و جناب آقای دکتر روشن استاد مشاور پژوهش قدرانی کنم. همچنین از جناب آقای دکتر رزاقی، سرکار خانم دکتر الوندی، سرکار خانم دکتر شاهرخی، سرکار خانم دکتر اصفائی و جناب آقای دکتر پور حسین... و تمام مراکز مشاوره‌ایی که در طول اجرا همکاری های لازم را داشتند سپاسگذاری کنم. امیدوارم این پژوهش پیش کشی برای این عزیزان باشد.

چکیده

مقدمه

در پژوهش حاضر رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و سبک دلبستگی با تمایل به روابط فرازناشویی زوجین مورد بررسی قرار گرفت.

روش:

بدین منظور 108 نفر (66 زن، 44 مرد) از کسانی که به دلیل داشتن روابط فرازناشویی به یکی از مراکز مشاوره‌ای که تحت پوشش سازمان بهزیستی، سازمان نظام روان‌شناسی و سازمان ملی جوانان مراجعه کردند به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند.

به منظور سنجش میزان تمایل به خیانت از پرسشنامه دریگوتاس و همکاران (1999) استفاده گردید. همچنین برای اندازه‌گیری ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی از پرسشنامه 5 عاملی NEO (فرم کوتاه 60 سوالی) و سبک دلبستگی هازن و شیور AAQ (فرم جدید فنی و نولر، 1993) استفاده شد.

نتایج:

نتایج داده‌ها نشان داده که بین سبک دلبستگی اجتنابی و ویژگی برونگرایی و گشودگی با تمایل به روابط فرازناشویی رابطه مثبت معناداری وجود داشت، درحالی‌که هیچ رابطه معناداری بین سبک دلبستگی ناایمن و عامل روان‌آزردگی با تمایل به روابط فرازناشویی بدست نیامد. در بررسی نتایج زمانی که رابطه بین ابعاد روابط فرازناشویی (شناختی، عاطفی، جنسی) بررسی شد، سبک دلبستگی اجتنابی با بعد شناختی و همچنین اضطرابی - دوسوگرا با بعد جنسی در تمایل به روابط فرازناشویی ارتباط معنادار و مثبتی بدست آمد. بین عامل برونگرایی رابطه مثبت و معناداری با تمایل به روابط فرازناشویی بدست آمد. علی‌رغم اینکه عامل با وجدان بودن رابطه منفی با تمایل به روابط فرازناشویی داشتند اما رابطه معنادار بدست نیامد. عامل گشودگی رابطه مثبت و معناداری با تمایل به روابط فرازناشویی و ابعاد آن داشتند. همچنین بین زنان و مردان از لحاظ تمایل به روابط فرازناشویی و ابعاد آن تفاوت معناداری پیدا نشد. بحث و نتیجه‌گیری: این تحقیق می‌تواند برای پیشگیری، فهم علل زیربنایی و درمان روابط فرازناشویی کارایی داشته باشد.

کلید واژه‌ها: ویژگی‌های شخصیتی، سبک دلبستگی، تمایل به روابط فرازناشویی

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات پژوهش
۲	1- مقدمه.....
۳	1-1 بیان مسأله.....
۹	2-1 اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۱۱	3-1 اهداف تحقیق.....
۱۱	4-1 فرضیه‌های تحقیق.....
۱۲	1-4-1 مفاهیم نظری و تعریف عملیاتی.....
۱۲	2-4-1 متغیرهای پژوهش.....
۱۲	1-2-4-1 روابط فرازناشویی.....
۱۳	2-2-4-1 سبک دلبستگی.....
۱۵	3-2-4-1 ویژگی‌های شخصیت.....
	فصل دوم: گستره نظری و پیشینه پژوهش
	گستره اول: خیانت در زندگی زناشویی
۱۸	1-1-2 زندگی زناشویی.....
۲۰	1-1-1-2 عوامل اجتماعی.....
۲۱	2-1-1-2 عوامل شخصی.....
۲۱	2-1-2 تعریف رابطه فرازناشویی.....
۲۴	2-1-2 شیوع خیانت.....
۲۷	3-1-2 خیانت و اینترنت.....
	گستره دوم: رویکردهای نظری
۲۹	1-2-2 نظریه‌های میان‌فردی.....
۳۰	1-1-2-2 نظریه برابری و تبادل اجتماعی.....
۳۳	2-1-2-2 نظریه سرمایه‌گذاری.....
۳۷	3-1-2-2 فرایندهای خروج از نقش.....
۴۱	2-2-2 نظریه‌های اجتماعی - فرهنگی.....
۴۱	1-2-2-2 نظریه صحنه اجتماعی.....

۴۵	..... 2-2-2 مدل جداسازی در برابر مدل ازدواج برای همه چیز.....
۵۲	..... 3-2-2 دیدگاه روان‌پویشی.....
	گستره سوم: بررسی عوامل مؤثر در روابط فرازنشویی
۵۴	..... 1-3-2 عوامل پیش‌بینی‌کننده روابط فرازنشویی.....
۵۴	..... 1-1-3-2 نگرش.....
۵۶	..... 2-1-3-2 جنسیت.....
۶۲	..... 3-1-3-2 وضعیت زندگی زنشویی.....
۶۳	..... 4-1-3-2 ویژگی‌های جمعیت شناختی.....
۶۷	..... 5-1-3-2 تفاوت‌های فرهنگی در زمینه خیانت.....
۷۳	..... 6-1-3-2 مذهب و روابط فرازنشویی.....
۷۶	..... 7-1-3-2 عوامل فیزیولوژیکی.....
۸۱	..... 8-1-3-2 خصوصیات روان‌شناختی.....
۸۳	..... 1-8-1-3-2 شخصیت.....
۸۵	..... 1-1-8-1-3-2 تاریخچه دیدگاه 5 عاملی.....
۸۶	..... 2-1-8-1-3-2 الگوی نظری برای 5 عامل اصلی.....
۸۹	..... 2-8-1-3-2 ارتباط بین ویژگی‌های شخصیت و روابط فرازنشویی.....
۹۵	..... 1-2-8-1-3-2 برونگرایی و روابط فرازنشویی.....
۹۶	..... 2-2-8-1-3-2 روان‌آزدگی و روابط فرازنشویی.....
۹۷	..... 3-2-8-1-3-2 سازگاری، با وجدان بودن و روابط فرازنشویی.....
۹۹	..... 3-8-1-3-2 دل بستگی.....
۹۹	..... 1-3-8-1-3-2 مشخصه‌های اصلی دل بستگی و کنش‌های دل بستگی.....
۱۰۲	..... 2-3-8-1-3-2 دل بستگی بزرگسال و معیارهای آن.....
۱۰۴	..... 4-8-1-3-2 ارتباط بین سبک‌های دل بستگی و روابط فرازنشویی.....
۱۱۲	..... 2-3-2 پیامدهای روابط فرازنشویی.....
	گستره چهارم: پیشینه تحقیقاتی
۱۱۶	..... 1-4-2 تحقیقات داخلی و خارجی.....
	فصل سوم: روش پژوهش
۱۲۲	..... 1-3 طرح پژوهشی.....
۱۲۳	..... 2-3 جامعه آماری.....
۱۲۳	..... 3-3 حجم نمونه و شیوه نمونه‌گیری.....
۱۲۳	..... 4-3 ابزار اندازه‌گیری جمع‌آوری داده‌ها.....
۱۲۳	..... 1-4-3 پرسشنامه تمایل به روابط فرازنشویی.....
۱۲۶	..... 2-4-3 آزمون 5 عاملی شخصیت NEO.....

3-4-3 پرسشنامه دل‌بستگی بزرگسالان هازن و شیور (AAQ)

۱۲۹	..... فرم جدید فنی و نولر (1993)
۱۳۲	..... 5-3 روش جمع آوری اطلاعات
۱۳۲	..... 6-3 روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
	..... فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها
۱۳۵	..... 1-4 توصیف ویژگی‌های جمعیت شناختی و متغیرهای پژوهشی
۱۳۸	..... 2-4 آزمون فرضیه‌ها
۱۴۴	..... 3-4 نتایج جانبی
	..... فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری
۱۴۶	..... 1-5 بررسی نتایج آزمون
۱۵۸	..... 2-5 تبیین نتایج جانبی
۱۵۹	..... 3-5 بحث و نتیجه‌گیری کلی
۱۶۱	..... 4-5 محدودیت‌های پژوهش
۱۶۱	..... 5-5 پیشنهادهای پژوهش
	..... منابع
۱۶۳	..... منابع فارسی
۱۶۶	..... منابع انگلیسی
	..... پیوست‌ها
۱۷۷	..... پیوست الف
۱۷۹	..... پیوست ب
۱۸۰	..... چکیده انگلیسی

فهرست جداول

- جدول شماره 4-1: جدول توزیع فراوانی جنسیت افراد..... ۱۳۵
- جدول شماره 4-2: جدول توزیع فراوانی سن افراد به تفکیک جنسیت..... ۱۳۶
- جدول شماره 4-3: جدول توزیع فراوانی تحصیلات افراد به تفکیک جنسیت..... ۱۳۶
- جدول شماره 4-4: جدول توزیع فراوانی وضعیت اقتصادی به تفکیک جنسیت..... ۱۳۷
- جدول شماره 4-5: جدول توزیع فراوانی نحوه آشنایی با همسر به تفکیک جنسیت..... ۱۳۷
- جدول شماره 4-6: جدول توزیع فراوانی طول مدت ازدواج افراد..... ۱۳۸
- جدول شماره 4-7: ضریب همبستگی و تبیین..... ۱۳۸
- جدول شماره 4-8: تحلیل واریانس برای آزمون معناداری رگرسیون..... ۱۳۹
- جدول شماره 4-9: ضرایب بتا معادله رگرسیون..... ۱۳۹
- جدول شماره 4-10: ضریب همبستگی میان عامل برونگرایی و تمایل به روابط فرازناشویی..... ۱۴۰
- جدول شماره 4-11: ضریب همبستگی میان عامل باوجدان بودن و تمایل به روابط فرازناشویی..... ۱۴۰
- جدول شماره 4-12: ضریب همبستگی میان عامل سازگاری و تمایل به روابط فرازناشویی..... ۱۴۱
- جدول شماره 4-13: ضریب همبستگی میان سبک دل بستگی نایمن و تمایل به روابط فرازناشویی..... ۱۴۲
- جدول شماره 4-14: آزمون t مستقل بین دو گروه زنان و مردان با عامل تمایل به روابط فرازناشویی..... ۱۴۳
- جدول شماره 4-15: ضریب همبستگی میان سبک دل بستگی نایمن و تمایل به روابط فرازناشویی..... ۱۴۴

فصل اول

کلیات پژوهش

1- مقدمه

زمانی که افراد تصمیم به ازدواج و تشکیل خانواده می‌گیرند، در رابطه زناشویی احساس اعتماد به یکدیگر و وفاداری از جانب هر کدام از زوجین، کلید اساسی برای تدوام آن زندگی می‌باشد. روابط فرازناشویی یکی از پدیده‌های نسبتاً شناخته شده‌ای است که در هر جامعه‌ای اتفاق می‌افتد. این مسأله، تنها به زمان معاصر، محدود نمی‌شود، روابط فرازناشویی و بی‌وفایی حتی در زمان‌های گذشته بین فرهنگ‌ها و ملل گوناگون، در میان کشورهای خاورمیانه، اروپا، قبايل آفريقا... رواج داشته است. با مروری در تحقیقات در این حوزه شواهد بیانگر این می‌باشد، عوامل مختلفی در شکل‌گیری چنین روابطی نقش دارد. مثلاً با نگاهی به گذشته کسانی که درگیر چنین روابطی شده‌اند می‌توان شاهد این بود که بیشتر این افراد در میان خانواده‌هایی بزرگ شدند که در میان آنها خشونت خانوادگی وجود داشته است (یومبول¹ و همکاران، 2010؛ به نقل از فیشر² و آرون³، 2010)، آنها در دوران کودکی مورد سؤاستفاده‌های جنسی قرار گرفتند (فینکلور⁴، لويس⁵ و اسمیت⁶، 1989؛ رومستین-مک کین⁷ و هانسلی⁸، 2001)، پدر و مادری داشتند که خودشان مرتکب چنین رفتارهایی می‌شدند (پلت⁹ و

---

¹ Yumbul, C.

² Fisher, H. E.

³ Aron, A.

⁴ Finkelhor, D.

⁵ Lewis, I. A.

⁶ Smith, C.

⁷ Rumstein-McKean, O.

⁸ Hunsley, L.

⁹ Platt, R. L.

همکارانش، 2008). همچنین شخصیت این افراد هم می‌تواند در این میان نقش داشته باشد، مثلاً افرادی که برون‌گرا تر هستند و روحیه هیجان‌پذیرتری دارند آمادگی بیشتری برای داشتن چنین روابطی دارند (اورزگ¹ و لونگ²، 2005؛ وایدومن و هارد، 1999، ینسیری³ و کاکدمیر⁴، 2006). در یک رابطه زناشویی میزان صمیمیت و نزدیکی زوجین به یکدیگر، روابط جنسی و میزان رضایتمندی از آن می‌تواند یکی از این عوامل باشد افراد در نتیجه فاصله‌ای که از هم می‌گیرند، ممکن است درگیر روابط فرازناشویی شوند (دریگوتاس⁵، سفرستوم⁶، جنتیلیا⁷، 1999؛ آلن و همکاران، 2008).

از دست دادن حس اعتماد همسر، آسیب‌هایی که به فرزندان چنین خانواده‌هایی وارد می‌شود، از دست دادن موقعیت و آبرو در میان خانواده و دوستان، ابتلا به بیماریهای مقاربتی به خصوص ایدز، همسر کشی، طلاق،... تنها چند مورد از پیامدهایی منفی است که یک رابطه فرازناشویی می‌تواند به دنبال داشته باشد.

اما، با این حال چرا همچنان این روابط در میان افراد دیده می‌شود؟

در این تحقیق سعی شده است، با توجه به ابعاد درونی که در میان تمامی انسان‌ها مشترک است یعنی ویژگی‌های شخصیت و سبک‌های دلبستگی از عوامل پیش‌بینی‌کننده‌ای که می‌تواند در تمایل به روابط فرازناشویی نقش داشته باشد، مورد بررسی قرار گرفته شود.

1-1 بیان مسأله

روابط فرازناشویی یکی از بحرانی‌ترین مسائلی است که زوجین با آن مواجه می‌شوند. این روابط می‌تواند صورت‌های مختلفی داشته باشد. یک نوع روابط فرازناشویی می‌تواند صرفاً جنبه عاطفی داشته

---

¹ Orzeck, T.

² Lung, E.

³ Yeniceri, Z.

⁴ Kokdemir, D.

⁵ Drigotas, S.

⁶ Safstrom, C. A.

⁷ Gentilia, T.

باشد بدین صورت که یکی از زوجین با شخصی به غیر از همسرش یک رابطه عاطفی و صمیمانه‌ای داشته باشد. این روابط عاطفی می‌تواند به صورت درمیان‌گذاشتن احساسات و عواطف باشد تا رفتارهایی چون عاشق شدن را در برگیرد (بلو¹ و هارتنت²، 2005؛ دریگوتاس و بارتا³، 2001).

صورت دیگر می‌تواند این باشد که فرد با کسی به غیر از همسرش رابطه جنسی داشته باشد، رفتارهای جنسی مثل بوسیدن تا مراقبت جنسی از این مواردند (دریگوتاس و بارتا، 2001).

نوع دیگری از روابط فرازناشویی می‌تواند هم جنبه‌های عاطفی و هم جنبه‌های جنسی را دربرگیرد که به آن روابط فرازناشویی ترکیبی می‌گویند (همان منبع).

به‌طور کلی مدل‌های نظری متعددی در مورد روابط فرازناشویی وجود دارد که به زمینه ازدواج، هنجارهای اجتماعی و فرهنگی توجه دارند به عنوان مثال نظریه دل‌بستگی، به عوامل درونی تأکید دارد (آلن⁴ و باکوم⁵، 2004؛ بوگارت⁶ و ساداوا⁷، 2000)، نظریه ساختار اجتماعی بر جامعه و مؤلفه‌های فرهنگی متمرکز است (پن⁸، هرناز⁹ و برمودز¹⁰، 1977). مدل‌های سرمایه‌گذاری بر روابط فعلی مثل رضایتمندی، سرمایه‌گذاری و تعهد متمرکز می‌شوند (دریگوتاس، سفستروم و جنتیلیا، 1999).

ترکیبی از این نظریه‌ها در مدل بیماری‌پذیری ارثی استرس¹¹ می‌توان خلاصه کرد که هم عوامل درون فردی و هم عوامل محیطی را در افزایش ارتکاب روابط فرازناشویی در نظر دارد (آلن و همکاران، 2008).

---

¹ Blow, A.

² Hartnett, K.

³ Barta, W.

⁴ Allen, E. S.

⁵ Baucom, D. H.

⁶ Bogaert, A.F.

⁷ Sadava, S.

⁸ Penn, C.D.

⁹ Hernandez, S.L.

¹⁰ Bermudez, J.M.

¹¹ diathesis- stress model

رویکرد پژوهش حاضر بیشتر بر اساس نظریه دلبستگی و توجه به عوامل درونی و نقش عوامل شخصیتی در بروز رفتارهای روابط فرازناشویی می‌باشد. بررسی سیر پژوهش‌های انجام شده در سال‌های اخیر در حوزه روابط فرازناشویی نشان‌دهنده جهت‌گیری عمده پژوهش‌های زیر می‌باشد:

دسته‌ای از پژوهش‌ها به بررسی میزان شیوع این رفتار و بررسی نقش تفاوت‌های جنسیتی متمرکز شده‌اند که از آن جمله می‌توان به تحقیق شیردل (1385)، ضیایی (1386)، اسمیت¹ و همکاران (2004)، (لومن²، گنون³، مایکل⁴ و مایکلز⁵، 1994؛ بلو و هارتنت، 2005؛ وایدنمن⁶، 1997؛ به نقل از توسنارد⁶ (2009) ... اشاره کرد.

تحقیقات گسترده‌ای نشان می‌دهد تفاوت‌های جنسیتی در بروز روابط فرازناشویی وجود دارد. علی‌رغم اینکه بسیاری از تحقیقات نشان می‌دهند که روابط فرازناشویی در میان مردها شایع‌تر می‌باشد (پستراک⁷، مارتین⁸ و مارتین⁹، 1985؛ میرینگ¹⁰ و الپینگ - مک ورت¹¹، 1986؛ شفرد¹²، نلسون¹³ و آندرولی-متی¹⁴، 1995؛ به نقل از هابن¹⁵ (2000).

اخیراً تحقیقات نشان می‌دهد که آمار بروز روابط فرازناشویی در زنان به مردان نزدیک شده‌است، به ویژه در گروه سنی جوان‌تر این امر بیشتر دیده می‌شود (اتکینز¹⁶، باکوم و جاکوبسن¹⁷، 2001؛ به نقل از فیشر و آرون، 2010). همچنین در انواع روابط فرازناشویی (جنسی و عاطفی) و واکنش به آن در

---

¹ Schmitt, D. P.

² Laumann, E.O.

³ Gagnon, J.H.

⁴ Michael, R.T.

⁵ Michaels, S.

⁶ Touesnard, L.

⁷ Pestrak, V.A.

⁸ Martin, D.

⁹ Martin, M.

¹⁰ Meyering, R.A.

¹¹ Epling-McWherter, E.A.

¹² Sheppard, V.J.

¹³ Nelson, E.S.

¹⁴ Andreoli-Mathie, V.

¹⁵ Habben, M. C.

¹⁶ Atkins, D.C.

¹⁷ Jacobson, N. S.

میان زنها و مردها تفاوت وجود دارد (آلن و باکوم، 2004؛ اتکینز و همکاران 2001؛ برند¹ و همکاران، 2007؛ وان دن ایدن²، بونک³ و باسولد⁴، 2000).

دسته دیگری از پژوهش‌ها به بررسی علل و عوامل مؤثر در روابط فرازناشویی پرداختند که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

مطالعات جدید در حوزه علوم زیستی نشان داده‌است که احتمالاً روابط فرازناشویی از پایه‌های بیولوژیکی هم ناشی می‌شود. تحقیقات بیولوژیکی نشان می‌دهد که هورمون‌های جنسی تسترون و استروژن مربوط به مردان و زنان (کاپالدی⁵، 1996)، وجود ژن‌های خاصی مثل DRD4 روی گیرنده‌های دوپامین (گارسیا⁶ و همکاران، 2010)، وجود ژن‌های ناهمسان مجاور 334 در سیستم وازوپرسین (والوم⁷ و همکارانش، 2008) می‌تواند با روابط فرازناشویی و واکنش به روابط فرازناشویی ارتباط داشته باشند.

تحقیقات اخیر در زمینه رفتارهای فرازناشویی نشان می‌دهد که عوامل زمینه‌سازی برای ارتکاب این نوع رفتارها وجود دارد که یکی از عوامل عمده ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی می‌باشد که در این میان می‌توان به تحقیقات کسانی چون لاساز⁸ و ویگ⁹ (2011)، شایه افروز (2009)، کی قبادی و همکاران (2009)، کین¹⁰ و بارتا (2005)، اسمیت و باس¹¹ (2000)، باس و شاکلفورد¹² (1997)، سهرابی و رسولی (1386)، حاتمی و همکاران (2011) و غیره اشاره کرد.

---

¹ Brand, R. J.

² Van den Eijnden, R. J. J. M.

³ Buunk, B. P.

⁴ Bosveld, W.

⁵ Capaldi, D.

⁶ Garcia, J. R.

⁷ Walum, H.

⁸ Lalasz, B. C.

⁹ Weige, J. D.

¹⁰ Kiene, S. M.

¹¹ Buss, D. M.

¹² Shackelford, T. K.

اکثر تحقیقات نشان می‌دهد که ویژگی برونگرایی، باوجدان بودن، سازگاری با توجه به عامل جنسیت می‌تواند عامل پیش‌بینی کننده‌ای برای روابط فرازناشویی باشد (ایگان¹ و انگوس²، 2003، شکل‌فورد، بسر³ و گوتز⁴، 2008) با اینکه برخی تحقیقات نشان می‌دهد که روان‌آزردگی با روابط فرازناشویی ارتباط دارد (پینکرتون⁵ و آبرامسون⁶، 1996؛ تراست⁷، هرست⁸، ماسترز⁹ و کوستا¹⁰، 2002؛ به نقل از اسمیت، 2004). اما در برخی از تحقیقات دیده شده‌است که روان‌آزردگی روابط فرازناشویی را نتوانسته پیش‌بینی کند (شایه افروز، 2009).

هم چنین تحقیقات نشان می‌دهد که سبک‌های دلبستگی می‌تواند روابط فرازناشویی را پیش‌بینی کند. یافته‌ها در این زمینه حاکی از آن است که بین سبک دلبستگی ناایمن (اجتنابی و دوسوگرا) با تمایل به روابط فرازناشویی و داشتن روابط فرازناشویی در واقعیت ارتباط وجود دارد (برنان و شیور، 1995؛ کوپر و همکاران، 1998؛ فیلی، نولر و پتی، 1993؛ میلرو فیشکین، 1997؛ گنتزler و کرنز، 2004؛ هازن و زیفمن، 1994؛ لوی¹¹ و دیویس¹²، 1988؛ پول¹³ و همکاران، 2000؛ سیمپسون و گانگستاد، 1991).

پژوهش حاضر، علاوه بر بررسی ویژگی‌های شخصیت و سبک‌های دلبستگی به بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مؤثر در ارتباطات فرازناشویی توجه داشته است. امروزه تحقیقات نشان می‌دهد که عامل سن می‌تواند تفاوت‌های جنسیتی را در میزان بروز رفتارهای فرازناشویی پیش‌بینی کند. با وجود اینکه برخی از تحقیقات حاکی از آن است که بروز روابط فرازناشویی در گروه‌های سنی جوان‌تر دیده

---

¹ Egan, E.
² Angus, S.
³ Besser, A.
⁴ Goetz, A. T.
⁵ Pinkerton, S. D.
⁶ Abramson, P. R.
⁷ Trobst, K. K.
⁸ Herbst, J. H.
⁹ Masters, H. L.
¹⁰ Costa, P. T.
¹¹ Levy, M.B.
¹² Davis, K.E.
¹³ Paul, E.L.

می‌شود، تحقیقات دیگری نشان می‌دهد که با بالا رفتن سن، میزان روابط فرازناشویی افزایش پیدا می‌کند (تکینز و همکاران، 2001؛ وایدرمن، 1997).

همچنین تحقیقات نشان داده است که طول مدت ازدواج با روابط فرازناشویی ارتباط پیدا می‌کند (ویگینز¹ و لدرر²، 1984؛ به نقل از فیشر و آرون، 2010). در زمینه سطح تحصیلات، تحقیقات اخیر نشان می‌دهد که سطح تحصیلات در مقایسه با سطح تحصیلی زوجین در روابط فرازناشویی تأثیر می‌گذارد (تریس³ و گیسن⁴، 2000؛ وایزمن⁵ و سایندر⁶، 2007). همچنین میزان درآمد با توجه به عامل جنسیت با روابط فرازناشویی، ارتباط دارد (مانچ⁷، 2010)⁸.

اما آنچه که در تحقیقات صورت گرفته بی‌جواب باقی مانده است، در نظر گرفتن این عامل (سبک‌های دلبستگی) با توجه به صفات شخصیتی است. با نگاه به پیشینه مطالعاتی در خصوص روابط فرازناشویی می‌توان شاهد این بود که در ایران تحقیقات اندکی مستقیماً در مورد روابط فرازناشویی انجام شده است، اخیراً تحقیقاتی در زمینه انواع راهکارهای درمانی و نقش سبک‌های دلبستگی (حاتمی و همکاران، 2011؛ محمد اسماعیل، 1389؛ سهرابی و رسولی، 1386) در رابطه با روابط فرازناشویی انجام گرفته است، با این حال برای دستیابی بیشتر به نتایج معتبر، تحقیقات گسترده‌ای در این زمینه بایستی صورت گیرد. بنابراین، آنچه که نیاز به بررسی بیشتر دارد بررسی ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی با توجه به عامل جنسیت و مطالعات مقایسه‌ای در میان گروه زوجین می‌باشد. تحقیقات گسترده‌ای روی عامل جنسیت در مورد روابط فرازناشویی خارج از کشور انجام شده است اما تفاوت‌های جنسیتی در ارتکاب روابط فرازناشویی و عوامل زمینه ساز آن در ایران با توجه به عوامل فرهنگی و اجتماعی مورد بررسی علمی جدی واقع نشده است.

---

¹ Wiggins, J. D.

² Lederer, D. A.

³ Treas, J.

⁴ Giesen, D.

⁵ Whisman, M. A.

⁶ Snyder, D. K.

⁷ Munsch, C.

⁸ www.asanet.org